

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА
ФАКУЛЬТЕТ ПОЛІТОЛОГІЇ ТА ПРАВА
Кафедра теорії та історії держави і права**

“Затверджено”

на засіданні Приймальної комісії
НПУ імені М.П. Драгоманова
протокол № 5 від «06» березня 2018 р.
Голова Приймальної комісії
Андрущенко В.П.

ПРОГРАМА ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

зі спеціальності 081 «Право»
для громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства,
при вступі на навчання для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня

«Бакалавр»

на базі здобутого освітньо-кваліфікаційного рівня

«Молодший спеціаліст»

напряму підготовки 081Право

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Розвиток української державності, створення і удосконалення системи права суверенної України вимагають глибокого знання і розуміння не тільки змісту приписів чинного законодавства, а й основних історичних процесів та передумав розвитку правових ідей, закономірностей і напрямків розвитку основоположних державно-правових явищ. Мета додаткового вступного випробування полягає у визначенні рівня знань вступників щодо історії становлення і розвитку світової та вітчизняної державно-правової думки. Додаткове вступне випробування має комплексний, синтетичний характер та орієнтований на виявлення знань, умінь і навичок вступників як фахівців рівня молодшого спеціаліста.

У результаті складання додаткового вступного випробування абітурієнти повинні

знати:

- Основні наукові проблеми Історії держави і права України та зарубіжних країн, її історіографію;
- Предмет і завдання курсів історія держави і права України та зарубіжних країн, її зв'язок з загальнотеоритичними і галузевими юридичними, а також іншими гуманітарними дисциплінами;
- Основні методи вивчення положень Історії держави і права України та зарубіжних країн;
- Типову і внутрішньотипову періодизацію історії державно-правових інститутів України та окремих країн в рамках чотирьох основних епох розвитку світової цивілізації;
- Суспільний лад, державний устрій і право країн світу на різних етапах їх розвитку, вивчення яких передбачено програмою;
- Основні пам'ятки права України та країн світу;
- Юридичну термінологію;
- Значення вивчення Історії держави і права України та зарубіжних країн.

Критерії оцінювання:

Критерії оцінювання відповіді абітурієнта здійснюється за 100-бальною шкалою, за рішенням комісії: про «рекомендовано до зарахування за кошти фізичних та юридичних осіб» або «не рекомендовано до зарахування»!!

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Історія держави і права України

1. Державний лад Київської Русі.
2. Адміністративне законодавство 1905-1906 рр.
3. Центральна Рада та її правова політика.
4. Джерела та основні риси права Запорізької Січі.
5. Проголошення України незалежною демократичною державою. IV Універсал.
6. Формування державності у східних слов'ян.
7. Особливості судового процесу та його характер на українських землях у складі Речі Посполитої ХУІ-ХУІІІ ст.
8. Роль Центральної Ради в українській історії.
9. Державний лад Київської Русі.
10. Основні риси кримінального права що діяло на українських землях у складі Речі Посполитої ХУІ-ХУІІІ ст.
11. Постанова Земського Собору від 1 жовтня 1653 р.
12. Договори Русі з Візантією 907, 911, 944, 975 рр.
13. Джерела права, що діяли на українських землях у складі Речі Посполитої ХУІ-ХУІІІ ст.
14. Суди та судочинство в Запорізькій Січі.
15. Державний устрій та право України.
16. Литовські статuti 1529 р., 1566 р., 1588 р.
17. Формування української національної держави в ході визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького.
18. Відродження суверенної і незалежної держави Україна.
19. Судебник Казимира 1468 р.
20. Рішення Переяславської ради та її історичне значення.
21. Державний устрій УРСР у повоєнний період.
22. Судові установи в українських землях в період ХІУ-ХУІ ст.
23. Правовий статус Гетьманської України в складі Росії.

- 24.Перебудова державного апарату СРСР і УРСР у роки другої світової війни.
- 25.Цивільне право "Руської Правди".
- 26.Судові статuti 1864 р. та їх історичне значення.
- 27.Державний устрій і право Західної України, Закарпаття, Північної Буковини у 1920-1930 рр.
- 28.Основні риси кримінального права за "Руською правдою".
- 29.Передумови, мета та основні напрямки буржуазних реформ др. пол. XIX ст. в Росії та Україні.
- 30.Джерела і основні риси права стародавніх держав.
- 31.Органи влади та управління Київської Русі.
- 32."Основні закони Російської Імперії" від 23 квітня 1906 р. і зміни в державному управлінні.
- 33.Правові засади входження Радянської України до складу Союзу РСР.
- 34.Історичне значення стародавніх держав Північного Причорномор'я для процесу виникнення державності у східних слов'ян.
- 35.Порівняльна характеристика правового положення українських земель у складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої.
- 36.Джерела права, що діяли на українських землях у ХУІІ-ХУІІІ ст.ст.
- 37.Роздроблення Давньоруської держави на окремі князівства.
- 38.Запровадження в Україні російської системи права у 1835-1845 рр.
- 39.Державний устрій і право Західної України, Закарпаття, Північної Буковини у 1920-1930 рр.
- 40.Характер та особливості судового процесу Київської Русі.
- 41.Кодифікаційні роботи в Австро-Угорщині в кінці ХУІІІ – першій половині ХІХ ст.ст. та їх вплив на розвиток права в Україні.
- 42.Державний устрій УРСР у повоєнний період.
- 43.Утворення Галицько-Волинського князівства та його історичне значення.
- 44.Кодифікація права в першій половині ХІХ ст.

45. Становлення радянської влади в Україні. Право.
46. Суспільно-політичний лад Галицько-Волинської держави.
47. Перші кодифікаційні роботи у ХУІІІ ст.
48. Державний устрій УСРР у 1920-1930 рр.
49. "Руська Правда" її списки та редакції.
50. Правове положення окремих станів Великого князівства Литовського (права, привілеї, обов'язки).
51. Проголошення України незалежною демократичною державою. ІУ Універсал.
52. Джерела права Київської Русі.
53. Правовий статус Гетьманської України в складі Росії.
54. Революція 1905-1907 рр. Маніфест 17 жовтня 1905 р., його зміст та значення.
55. Договори Русі з Візантією 907, 911, 944, 975.
56. Судова реформа 1864 р. Реорганізація судової системи, перебудова органів прокуратури, створення адвокатури.
57. Утворення Української Народної Республіки. ІІІ Універсал.
58. Державний лад Київської Русі.
59. Органи державної влади та управління на українських землях в період ХІУ-ХУІ ст.ст.
60. Конституція Пилипа Орлика.
61. Державний лад Великого Князівства Литовського.
62. Правовий статус Запорізької Січі. Причини та наслідки ліквідації Запорізької Січі та автономії України.
63. Адміністративне законодавство 1905-1906 рр.
64. Створення та основні риси ранньофеодальної держави – Київської Русі.
65. Аграрна реформа П.Столипіна. Особливості аграрної реформи в Україні.
66. Державний устрій і право Західної України, Закарпаття, Північної Буковини у 1920-1930 рр.

67. Союз союзів слов'янських племен.
68. Конституція Пилипа Орлика.
69. Лютнева революція та відродження Української держави.
70. "Руська Правда" її списки та редакції.
71. Джерела права на українських землях в період XIV-XVI ст.ст.
72. Правовий статус України у складі Росії за Березневими статтями 1654 р. та царськими жалуваними грамотами від 27 березня та 12 квітня 1654.
73. Характеристика станового суспільства Русі (права, привілеї, обов'язки феодалів, вільних селян – общинників, залежного населення, міського населення).
74. Звичаєве право Запорізької Січі.
75. Державний устрій і право Західної України, Закарпаття, Північної Буковини у 1920-1930 рр.
76. Формування державності у східних слов'ян.
77. Перші кодифікаційні роботи у XVІІІ ст..
78. Утворення Української Народної Республіки. ІІІ Універсал.
79. Державний устрій та суспільний лад античних міст-держав (Ольвія, Херсонес, Боспорське царство).
80. Державна влада та органи управління Запорізької Січі.
81. Правові засади входження Радянської України до складу Союзу РСР.
82. Історичне значення стародавніх держав Північного Причорномор'я для процесу виникнення державності у східних слов'ян.
83. Роль Запорізької Січі в історії України.
84. Лютнева революція та відродження Української держави.
85. Джерела і основні риси права стародавніх держав.
86. Характеристика цивільного права що діяло на українських землях у складі Речі Посполитої XVІ-XVІІІ ст.
87. Формування української національної держави і права в добу Гетьманату й Директорії УНР. Західноукраїнська Народна республіка.

Історія держави і права зарубіжних країн

1. Предмет історії держави і права зарубіжних країн.
2. Методологія науки та курсу історії держави і права зарубіжних країн.
3. Зв'язок історії держави і права зарубіжних країн іншими дисциплінами.
4. Джерела та періодизація історії держави і права зарубіжних країн.
5. Виникнення, періодизація, суспільний та державний лад Стародавнього Єгипту.
6. Виникнення й основні етапи розвитку Стародавнього Вавилону.
7. Суспільний та державний лад, правове становище населення Стародавнього Вавилону.
8. Право власності та зобов'язальне право в Законах Хаммурапі.
9. Шлюбно-сімейні відносини та спадкове право за Законами Хаммурапі.
10. Утворення і розвиток держави і права у Стародавній Індії.
11. Суспільний і державний лад Стародавньої Індії.
12. Джерела та основні риси права Стародавньої Індії.
13. Виникнення і розвиток держави і права у Стародавньому Китаї.
14. Джерела та основні риси права Стародавнього Китаю.
15. Організація державної влади в Стародавньому Китаї.
16. Реформи Шан-Яна у Стародавньому Китаї.
17. Історичні умови виникнення і розвитку держави в Афінах.
18. Реформи Солона.
19. Реформи Клісфена.
20. Джерела й основні риси афінського права.
21. Виникнення й основні етапи розвитку Римської рабовласницької держави.
22. Суспільний і державний лад Риму в період республіки.
23. Суспільний і державний лад Риму в період імперії.

24. Джерела римського права.
25. Закони XII таблиць: історія створення, структура, форма викладу правових норм.
26. Кримінальне право Стародавнього Риму.
27. Кодифікація римського права. Римське право класичного періоду.
28. Виникнення і розвиток франкської держави.
29. Суспільний і державний лад франків.
30. Характеристика “Салічної правди” як джерела права франків.
31. Виникнення Франції та її розвиток у ранньофеодальний період.
32. Великий березневий ордонанс (1357 р.).
33. Джерела та основні риси права середньовічної Франції.
34. Суспільний і державний лад англосаксів.
35. Особливості станово-представницької монархії в Англії.
36. Джерела і основні риси права феодальної Англії.
37. Особливості станово-представницької і абсолютної монархії в Німеччині.
38. Джерела і основні риси права феодальної Німеччини.
39. Виникнення і розвиток Арабського Халіфату. Суспільний і державний лад Арабського Халіфату.
40. Джерела, основні риси і система мусульманського права.
41. Виникнення та розвиток феодальної держави і права Болгарії.
42. Виникнення й розвиток феодальної держави та права в Чехії.
43. Виникнення й розвиток феодальної держави та права Польщі.
44. Утворення і розвиток московської централізованої держави (XIV–XVII ст.).
45. Особливості станово-представницької монархії в Московії.
46. Судебник 1497 р. у Московії.
47. Соборне уложення 1649 р. та його загальна характеристика.
48. Передумови і основні етапи англійської буржуазної революції середини XVII ст. Класи і партії в англійській революції середини XVII ст.

49. Протекторат Кромвеля. "Інструмент управління".
50. Формування і розвиток англійського буржуазного права.
51. "Славетна революція" в Англії та її суть.
52. Передумови революції у Франції кінця XVIII ст. Особливості і основні етапи французької революції кінця XVIII ст.
53. Державність Франції в період конституційної монархії.
54. Декларація прав людини та громадянина 1789 р.
55. Суть державно-правових змін у період французької революції кінця XVIII ст.
56. Суть політики якобінської диктатури у Франції.
57. Еволюція державного ладу у Франції з кінця XVIII до кінця XIX ст.
58. Причини виникнення Паризької комуни. Паризька комуна як форма органів самоврядування.
59. Державний лад періоду Третьої республіки.
60. Джерела права, кодифікація французького законодавства у період I імперії.
61. Війна за незалежність американського народу. Причини і наслідки.
62. Декларація незалежності США. Американські "Статті конфедерації".
63. Конституція США 1787 р.
64. Громадянська війна в США та її наслідки.
65. Джерела й основні риси американського права.
66. Реформи Мейдзи.
67. Конституція Японії 1889 р.
68. "Новий курс" президента Ф. Рузвельта.
69. Основні права і свободи американських громадян за Конституцією США.
70. Принцип розподілу влади за Конституцією США. Взаємовідносини президента і Конгресу США після Другої світової війни.
71. Основні риси розвитку правової системи США.
72. Революція у Німеччині і утворення Веймарської республіки.

73. Причини приходу фашистів до влади у Німеччині. Суспільний і державний лад фашистської Німеччини.

74. Конституція ФРН 1949 р. Державний лад ФРН у другій половині ХХ ст.

75. Соціальна структура суспільства. Соціальне законодавство ФРН.

76. Особливості державного розвитку Англії у міжвоєнний період. Вестмінстерський статут 1931 р.

77. Зміни в апараті державного управління та у соціальній структурі Англії на протязі другої половини ХХ ст.

78. Четверта республіка у Франції. Конституція 1946 р.

79. Утворення П'ятої республіки у Франції. Конституція 1958 р.

80. Розвиток французького права.

81. Державний і політичний лад Японії у 1920 — 1940-х рр..

82. Конституція Японії 1947 р.

83. Китай після Мао Цзедуна.

84. Система державних органів сучасного Китаю.

85. Соціалістична революція в Росії та створення радянської держави.

86. Радянська держава та право в період НЕПу (1921-1929рр.).

87. Радянська держава і право в період докорінного зламу суспільних відносин (кінець 20-х рр. — 1941р.).

88. Радянська держава та право в 1941 — 1945 рр.

89. Радянська держава та право в 1945—1991 рр.

90. Держава та право Російської Федерації в період реставрації капіталізму.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Історія держави і права України.

1. Акуленко В.І. Охорона пам'яток культури в Україні 1917-1990.- К., 1991.

2. Варфоломеєва Т.В., Святоцький О.Д. та інші. Історія адвокатури

України. -К.,1992.

3. Жуковський А., Субтельний О. Нарис історії України. - Львів, 1991.
4. Исаев И.А. История государства и права России. Курс лекций.-М., 1996.
5. История государства и права СССР. / Под ред. О.И.Чистякова и Ю.С.Кукушкина, - М., 1985-1986.- Т.1-2.
6. История государства и права СССР. Под. ред. Г.С.Каминского и А.Ф.Гончарова. -М.,1972.-Часть 1.
7. История государства и права СССР: Под. ред. Ю.П.Титова.- М.Д988.-Ч. 1.
8. История государства и права Украинской ССР. В трех томах.- К.,1987. -Т.1-2.
9. История отечественного государства и права. Под. ред. О.И.Чистякова. -М.,1996.
10. 10.История советского государства и права. В трех книгах.- М., 1968-1985.
11. История Украины. В 10 томах.-К., 1981-1985.
12. Історія держави і права України* /За ред. А.Й.Рогожина.-К., 1996.- У 2-х частинах.
13. Історія держави і права України. // Под ред. В.Г.Гончаренко. Навчальний посібник.-К., 1996.
14. Історія держави і права України. - К., 1967.-Т.1-2.
15. Історія русів .-К., 1991.
16. Історія України. Курс лекцій у двох книгах,- К., 1991-1992.
17. Історія України: нове бачення в 2 т.- К., 1996.
18. Клеандрова В.М., Яковлев Л.С. История государства и права России ХУІІ-ХХ в.в. (до октября 1917). Курс лекцій. - М., 1992.
19. Коваль М.В., Кульчицький С.В., Курносів В.О. Історія України. - К., 1992.

20. Кульчицький В.С., Настюк М.І., Тищик Б.Й. Історія держави і права України. - Львів, 1996.

21. Кульчицький В.С., Настюк, М.І., Тищик Б.Й. З історії української державності. - Львів, 1992.

22. Субтельний О. Історія України. - К., 1991.

23. Чубатий М. Огляд історії українського права. - К., 1994.

24. Юшков С.В. История государства и права СССР.- М., 1961.- Часть 1.

Історія держави і права зарубіжних країн:

1. Аннерс Э. История европейского права. – М., 1996.

2. Ардан Ф. Франция: государственная система. – М., 1994.

3. Бикс Г. Хирохито и создание современной Японии – М., 2002.

4. Бостан Л.М. Бостан С.К. Історія держави і права зарубіжних країн – К., 2004.

5. В.Д. Гончаренка. – Т. 1. – К., 1998.

6. Васильев А.А. История Востока. – СПб., 1998. – У 2-х т.

7. Г. Дж. Берман Западная традиция права: эпоха формирования – М., 1998.

8. Гайраметов А.Г., Юдин А.И. Западно-европейский и русский утопический социализм нового времени. – М., 1991.

9. Графский В.Г. Всеобщая история государства и права – М., 2000.

10. Давид Рене. Основные правовые системы современности / Пер. с франц. В.А Туманова. – М., 1997.

11. Джузеппе Боффа. История Советского Союза. – М., 1990. – Т. 1.

12. Жалменова О.П. История государства и права зарубежных стран. – Тамбов, 1996. – Ч. 2: Средние века.

13. Зюбанов О.Н., Попов В.М. Далекое прошлое Рима и Афин: правовые основы глубинной старины. – Воронеж, 2000.

- 14.История государства и права зарубежных стран / Под ред. О.А. Жидкова, Н.А. Крашенинниковой. – М., 1998. – Ч. 2.
- 15.История государства и права зарубежных стран. – М., 1991.
- 16.История государства и права зарубежных стран. – М., 1991. – Ч. 2.
- 17.История государства и права зарубежных стран. – М., 1996.–Ч. 1.
- 18.История Древней Греции /Под ред. В.И. Кузищина. – М., 1996.
- 19.История права: Англия и Россия. – М., 1996.
- 20.История Франции. – М., 1973. – Т. 3.
- 21.Історія держави і права зарубіжних країн (Середні віки). За редакцією Б.Й. Тищика – Львів, 2006
- 22.Історія держави і права України: У 2-х т. /Під ред. В.Я. Тація, А.Й.Рогожина). – К., 2000. – Т. 1.
- 23.Історія українського права /За ред. О.О. Шевченка/. – К., 2001.
- 24.Конституции буржуазных государств. – М., 1982.
- 25.Конституции зарубежных государств: США, Великобритании, Франции, Италии, Германии, Японии, Канады. – М., 1996.
- 26.Конституция Японской империи // Конституции буржуазных стран. – М., 1935. – Т. 1.
- 27.Коран. – М., 1963.
- 28.Латышев И.А. Государственный строй Японии – М., 1956
- 29.Ле Гоф Ж. Цивилизация средневекового Запада – М., 1992
- 30.Ливанцев К.Е. История буржуазного государства и права. – Л., 1986.
- 31.Ливанцев К.Е. История государства и права средних веков. – СПб., 2003.
- 32.Лубський В.І., Борис В.Д. Мусульманське право. – К., 1997.
- 33.Макарчук В.С. Історія держави і права зарубіжних країн. – К., 2001.
34. Норман Г. Становление капиталистической Японии. Экономические и политические проблемы периода Мейдзи – М., 1952
- 35.Политический структуры эпохи феодализма в Западной Европе (6-17 вв.). Под ред. В.И. Рутенбурга. – Л., 1990

36. Попов К.А. Законодательный акты средневековой Японии – М., 1984
37. Рабовладельческое и феодальное государство и право стран Азии и Африки / Под ред. А.Й. Рогожина, М.М. Страхова. – Харьков, 1988.
38. Разумович Н.Н. Политическая и правовая культура: Идеи и институты Древней Греции /Отв. ред. В.Е. Гулиев. – М., 1989.
39. Романовская Б.Б. Законодательство английского парламента XIII–XV вв. (Автореф. канд. дис.). – М., 1990.
40. Садагдар М.И. Основы мусульманского права. – М., 1969.
41. Саксонское зеркало. – М.: Наука, 1985.
42. Сборник документов по всеобщей истории государства и права. – Л., 1977.
43. Селезнев Л.И. Политические системы современности: сравнительный анализ. – СПб., 1995.
44. Селезнев Н.А. Всеобщая история государства и права. Феодальное государство и право Англии – М., 1963
45. Сергеев В.С. История Древней Греции /В.С. Сергеев; под общ. ред. Э.Д.Фролова. – СПб., 2002.
46. Серовайский Я.Д. Развитие прав феодальной собственности на леса и пастбища на территории Франции. – Алма-Ата, 1978
47. Соколова А.Н. Варварские правды. – Чита, 1969.
48. Сословно-представительские монархии: государственность-право-идеология: Сб. научных трудов /Отв. ред. В.А. Рогов, И.А. Исаев. – М.: ВЮЗИ, 1987.
49. Средневековое городское право XII–XIII веков /Под ред. С.М. Стама. – Саратов, 1989.
50. Страхов М.М. Історія держави і права зарубіжних країн. – Харків, 2003.
51. Страхов Н.Н. Государство и право феодальной Англии. – Харьков, 1969.
52. Тищик Б.Й. Історія держави і права країн Стародавнього Сходу. – Львів, 2001.

- 53.Троцкий Л.Д. К истории русской революции. – М., 1990.
- 54.Федоров К.Г. Історія держави і права зарубіжних країн. – К., 1994.
- 55.Хрестоматія по истории государства и права зарубежных стран. – М., 1984.
- 56.Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн /За ред. В.Д.Гончаренка. – Т. 1. – К., 1998.
57. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн /За ред. В.Д.Гончаренка. – К., 1998. – Т. 2.
- 58.Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн. – К., 1998.
- 59.Шевченко О.О. Історія держави і права зарубіжних країн. – К., 2005.
- 60.Шевченко О.О. Історія держави і права зарубіжних країн. – К., 2003.
- 61.Шевченко О.О. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн. – К.: Вентурі, 1998.
- 62.Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності. – К., 1999.
- 63.Шишова И.А. Раннее законодательство и становление рабства в античной Греции. – Л., 1991.
- 64.Юдовская А.Я. Эволюция права в государствах Европы и Америки (XVII–XIX вв.). – СПб., 1996.